

Bijdrage Ronde Tafel RV Ruimtelijk Economische Koers U10 (14 december 2017)
Stichting Beter Zeist, 16 december 2017

Aan de U10 nota is niets veranderd voor zover valt na te gaan. Dat houdt in dat het commentaar van Stichting Beter Zeist van de vorige Ronde Tafel nog geldt, zie onder III. Wel is een raadsvoorstel opgesteld en een Zeister oplegnotitie bij de nota geschreven.

Ons commentaar op hoofdpunten (naast de reactie op de U 10 nota)

- Regionale samenwerking loont, maar behoud de eigen identiteit van Zeist (USP's).
- Het Unique Selling Point groen, ecologie en landschap vergt ook versterking in plaats van alleen exploitatie door o.a. woningbouw, toerisme en recreatie: "slacht de kip met de gouden eieren niet".
- Uit enquêtes en burgerpeilingen blijkt dat ca. 80% van de inwoners geen verdere verstedelijking wenst, maar een groene woon- en leefomgeving. Waar is het draagvlak van de inwoners voor de keuzen? Overigens is de visie juridisch niet bindend voor de burgers.
- Vergeet niet de economische waarde van het vrijwilligerswerk dat nodig is om de samenleving en sommige voorzieningen te laten functioneren en activiteiten op het gebied van zorg, cultuur en natuur mogelijk te maken. Dat werk verdient ook ondersteuning.
- Vermijd wensdenken, maar wees realistisch in de doelstellingen voor Zeist.
- Wat is de status van de oplegnotitie van Zeist? Vormt deze een onderdeel van de U 10 visie of niet?
- Wat is de status van de U-10 visie voor Zeist?

Inhoudsopgave commentaar

I	Commentaar op het raadsvoorstel Ruimtelijk Economische Koers U 10	pag. 1
II	Commentaar op de Zeister oplegnotitie	pag. 2
III	Reactie op Ruimtelijk Economische Koers d.d. 6-09-2017	pag. 4

I Commentaar op Raadsvoorstel Ruimtelijk Economische Koers U10

Ad Status van de koers, totstandkomingsproces en verdieping

Volgens het college levert de nota geen juridische binding op. Er kan (gemotiveerd) van worden afgeweken. Ook de uitvoeringsagenda is juridisch niet dichtgetimmerd. Wel wordt de nota vastgesteld als *richtinggevend beleidsdocument voor de regio* en kan er alleen gemotiveerd van worden afgeweken. Dat betekent dat het een *zelfbindend regionaal "ja, tenzij" beleidsdocument is voor de periode tot 2040*. De vraag is dan wat de betekenis is voor de gemeente Zeist en idem van de oplegnotitie. *Maakt de oplegnotitie deel uit van de U10 visie of is het document alleen een toelichting voor eigen gebruik?* Dat maakt verschil in de wijze waarop door U10 gemeenten naar de beleidsmatige positie van Zeist wordt gekeken.

Ad verdieping/argumentatie

Ad Punt 4: De Koers past op hoofdlijnen bij het lokale beleid van Zeist

Er zijn tal van beleidsdocumenten van de in de regio deelnemende gemeenten en van de provincie. Het is vrijwel onmogelijk na te gaan in hoeverre die strijdig zijn met dat wat

in de U10 nota staat. Wat de gemeente Zeist betreft wordt onder punt 4 gesteld dat de nota U10 past op hoofdlijnen bij het lokale beleid van Zeist. Dat is een conclusie die in de oplegnotitie (zie onder II) onvoldoende wordt onderbouwd en is te controleren. De inhoud van de belangrijkste Zeister beleidsdocumenten is immers niet systematisch vergeleken met die van de U10 nota, laat staan dat ook de verschillen worden aangegeven.

Ad Punt 7: We zoeken naar een evenwicht tussen groen en groei

De U10 nota gaat uit van verdere groei van economische ontwikkeling. Hoe het evenwicht tussen groei en groen vorm krijgt is onduidelijk. *De formulering klinkt mooi, maar zegt verder niets.*

Ad punten 9 en 10 Voldoende draagvlak en burgerparticipatie

Al sinds december 2013 zijn raadsleden vanuit de regio betrokken bij de ontwikkeling van het regionale visiedocument (Koers). Het is dan ook een gemiste kans dat de inwoners van Zeist bij deze belangrijke nota voor het regiobeleid tot 2040 nauwelijks zijn betrokken. Het vrijgeven in april 2016 van een tot op dat moment onbekende Peilnota Ruimtelijk Economische Koers kwam als een verrassing voor Stichting Beter Zeist en de groene organisaties. Inderhaast zijn in april 2016 enkele reacties opgesteld waarna in september de wethouder o.m. enkele organisaties uitnodigde voor een dialooggesprek. Dat was dan de inspraak voor de inwoners van Zeist, afgezien van de Ronde Tafel van 5 september 2017. Onder punt 10 wordt tussen de regels door geklaagd, dat slechts enkele mensen namens maatschappelijke organisaties voor de dialoog kwamen opdagen. Dat is wellicht voor de gemeente niet begrijpelijk, maar vanuit de burgers wel. Wie wist ervan en hoe is het gecommuniceerd? Is er een traject burgerparticipatie opgezet? Hoe kan dan worden verondersteld dat er ook bij de inwoners van Zeist voldoende draagvlak is voor de nota U 10?

II Commentaar op Oplegnotitie bij U 10 nota Ruimtelijk Economische Koers

Hierin wordt de nota gepresenteerd als een integrale visie die ook te maken heeft met 'aanpalende thema's'. In de oplegnotitie wordt geprobeerd aan te geven hoe de regionale nota zich verhoudt tot de lokale beleidskaders. De genoemde thema's zijn ruimte, economie, mobiliteit, duurzaamheid en sociaal domein.

Ad 1 Thema Ruimte

Ad Wonen

Conform de Structuurvisie Zeist staat in de oplegnotitie (pag. 1, 2e alinea van onder) dat bij het toevoegen van nieuwbouw kwaliteit leidend is en niet gestuurd wordt op harde aantallen. Volgens de Structuurvisie (citaat pagina 13 e.a.) gaat het om het volgende.

“kwaliteit staat bij wonen voorop, niet het aantal woningen. Kwaliteit wordt ontleend aan de kernwaarden: natuur en landschap, cultuurhistorie, duurzaamheid en zorgzaamheid, en identiteit van de kernen. Bij nieuwbouw of transformatie zijn ruimtelijke kwaliteitscriteria en maatwerk het belangrijkste. Kwaliteit is ook het zorgen voor de woonbehoefte van alle inwoners. Het creëren van ruimte voor senioren, voor starters en voor middeninkomens is daarbij van groot belang.”

De oplegnotitie zou op dit punt moeten worden aangevuld met deze uitleg.

Ad Kansen

Hier wordt gesproken over de ambitieuze doorontwikkeling van het stationsgebied Driebergen-Zeist welke wordt ondersteund door de U10 visie Ruimtelijke Economische Koers. Hoe de 'doorontwikkeling' (verstedelijking?) zich verhoudt tot de in de Structuurvisie op pag. 192 ook opgenomen maatregelen over het behoud en versterken van groengebieden en cultuurhistorische waarden is onduidelijk.

Wil Zeist inzetten op het geleidelijk dichtslippen van de open ruimte, groene ruimten tussen Zeist en Driebergen als een soort Nieuwegein (een verstedelijkte combinatie van Jutphaas en Vreeswijk)? *Helderheid over de (gewenste en niet gewenste) consequenties van de doorontwikkeling van het stationsgebied is nodig.*

Ad Aandachtspunten.

De keuze voor binnenstedelijk bouwen is begrijpelijk, maar zal en kan binnenstedelijk het groen onmogelijk versterken in tegenstelling tot wat in de oplegnotitie staat. Inderdaad heeft de gemeente Zeist ruimtelijk gezien relatief weinig groeimogelijkheden. *De beperktheid van de ruimtelijke groeimogelijkheden zou als uitgangspunt moeten worden geaccepteerd. Dit heeft een limiterende invloed op de groei zoals die in feite in thema 2 wordt gepropageerd.*

Waarom groen, ecologie en landschap niet als ruimtelijke economische waarde moet worden versterkt is onbegrijpelijk. Alleen bij recreatie en toerisme wordt het belang en de waarden van natuur en cultuurhistorie benadrukt. Echter die waarden kunnen op zich niet blijven bestaan zonder ondersteuning en zorg daarvoor. Economisch gezien blijkt de natuur van de omgeving de grond- en onroerend waarden met ca. 10 % te laten toenemen ten opzichte van andere minder bedeelde regio's. Kenniswerkers wensen bijvoorbeeld graag een mooie omgeving. Toch moeten natuurgebieden als het ware zichzelf bekostigen. Dat geldt ook voor herstel van ecologische verbindingen die door de aanleg van wegen nodig werden. Die verbindingen moeten nota bene worden bekostigd door woningbouw in natuurgebieden. Daarmee slacht je de kip die de gouden eieren legt. *De versterking van groen, ecologie en landschap zou ons inziens moeten worden opgenomen in de oplegnotitie.*

Ad 2 Thema Economie

Ad Complementariteit

Het inzetten op complementariteit is een goed uitgangspunt. Dat zou niet alleen beperkt moeten blijven tot de U10 regio, maar zich waar mogelijk en nodig ook moeten uitstrekken tot andere regio's. Voor Zeist is ons inziens de sterke kant de combinatie van dorpskarakter, cultuurhistorie en groene uitstraling en omgeving (Utrechtse Heuvelrug en Kromme Rijng gebied). Dat alles vlakbij een grote stad met veel voorzieningen die snel bereikbaar zijn. Het overige is in andere plaatsen ook te vinden. Bij verdere verstedelijking verdwijnen de kwaliteiten van Zeist snel. *Uit enquêtes en burgerpeilingen blijkt juist dat ca.80 % van de inwoners geen verdere verstedelijking wenst, maar een groene woon- en leefomgeving.*

Ad Kansen

Wat de gemeente Zeist betreft is het inzetten op economische groei om de groei slecht voor de aantrekkelijkheid van de gemeente. Inderdaad zijn speerpunten nodig, niet alleen strikt naar economische sectoren (pagina 3 van de oplegnotitie), maar ook ruimtelijk. Niet alles is namelijk ruimtelijk mogelijk en wenselijk. Zeist is geen USP, maar

ligt daar wel vlakbij. Die kans kan en moet worden gebruikt, maar moet niet worden gekopieerd. *De uitstraling van het USP ligt eerder op het vlak van aanvullende dienstverlening en woonfunctie dan van het overnemen en huisvesten van delen van het USP.*

Wat het ontlasten van het Centraal Station Utrecht betreft door station Driebergen-Zeist het volgende. Het station heeft inderdaad een regionale functie voor Zeist, Driebergen en omgeving. Dat wordt gestimuleerd omdat het thans nog een intercitystation is. Die functie zal in de toekomst vervallen alleen al om technische redenen, ook al willen Zeist, Driebergen en de inwoners dat niet. Dat zou betekenen dat veel forensen straks beter kunnen doorrijden naar Utrecht CS wanneer zij naar het USP gaan in plaats van via Station Driebergen-Zeist te rijden. Daar komt bij dat reizigers anders door Zeist moeten gaan wat het verkeer op de Utrechtseweg nog drukker maakt. *Ook gezien de sterk vergrote capaciteit van Utrecht CS en van daaruit de verbeterde verbindingen met het USP kan het ontlasten van dat station vooral worden gekwalificeerd als wensdenken.*

Wat ontbreekt is de aandacht voor niet betaald werk, zoals vrijwilligerswerk. Dat is onmisbaar voor het laten functioneren van de samenleving, het in stand houden van veel voorzieningen en het mogelijk maken van activiteiten op het gebied van zorg, cultuur en natuur. De economie in brede zin zal ook vrijwilligerswerk moeten faciliteren of bij het deels verdwijnen daarvan daarvoor moeten betalen.

Ad 3 Thema Mobiliteit

Zie vorige punt wat het Station Driebergen-Zeist betreft. In de oplegnotitie wordt ten aanzien van het openbaar vervoer, c.q. de mogelijkheid van hoogfrequent busvervoer, nog het volgende gezegd: "Wellicht is dan een andere systeemsprong nodig." Kennelijk wordt hier impliciet verwezen naar vormen van *tramvervoer*. *Dat is alleen een passende oplossing voor sterk verstedelijkte gebieden.*

Ad 4 Thema Duurzaamheid

Hier ontbreekt het aandachtsgebied natuur, landschap en cultuurhistorie. Zie Ad Thema ruimte.

Ad 5 Thema Gezondheid

Ook hier geen aandacht voor het thema een groene, toegankelijke omgeving voor de gezondheid van mensen. Verder spelen ook luchtkwaliteit en geluidshinder een rol en de verkeersveiligheid voor fietsers en voetgangers.

III Reactie op Nota Ruimtelijk Economische Koers U 10 n.a.v. Ronde Tafel 5-9-2017

Algemeen

Nadenken over een toekomstige Ruimtelijk-Economische Koers is zeker van belang. Dat geldt voor de gemeente Zeist en voor de regio Utrecht (U10) en haar omgeving. Onderstaand een aantal opmerkingen over de status van de nota van U10 en de procesgang voor de ontwikkeling. Verder zijn op een aantal punten aanvullingen wenselijk, ook in de concretisering van de algemene lijnen (ontwikkelingsvisies).

Wat de reacties van SMZ en WNZ-W betreft: Stichting Beter Zeist onderschrijft deze. Hierbij nog enige aanvullende punten op deze reacties.

1 Status van de nota

- Het samenwerkingsverband van de 10 gemeenten heeft geen formele juridische status.

Dat betekent dat nota's van U10 alleen hun status kunnen ontleen op basis van besluitvorming door de afzonderlijke gemeenten, c.q. de gemeenteraden. In de nota wordt dit punt opgelost door te verwijzen naar nog komende voorstellen op basis van de uitgezette Koers. Elke gemeente zou dan vrij zijn alsnog te bepalen of zij meedoet aan uitvoering van een project/activiteit etc. Als zodanig zou je de nota een 'ideeën-stuk' kunnen noemen, niet meer en niet minder en het als zodanig te benoemen. Het vaststellen van de Koers als zelfbindend, richtinggevend document zou voor Zeist alleen kunnen wanneer het niet in strijd is met de vastgestelde beleidskaders van de raad (Structuurvisie, Groenstructuurplan, Woonvisie etc.). Anders kunnen er onderling strijdige beleidskaders ontstaan.

2 Proces

- **Betrokkenheid burgers?** Niet bij de ontwikkeling betrokken en niet genoemd bij de dialoogavonden (zie punt 7 SMZ-reactie). Worden de burgers misschien (alleen) bij de uitvoering van komende uitvoeringsbesluiten betrokken?
- **Algemeen punt:** hoe gaat U10 om met burgerparticipatie of is dit geen topic voor het intergemeentelijk overleg. Waar en wanneer dan wel?
- **Afstemming met Rijk, Provincie en andere regio's?** Het gaat in feite om regio-overstijgende planologie. Hoe is/wordt dit afgestemd?

3 Inhoud: gewenst toekomstbeeld 2040: de hoofdpunten

- "De Utrechtse regio is dan de *internationaal erkende regio voor life sciences, gezondheid en duurzaamheid.*"

Ons inziens zouden de omgevingswaarden (geowaarden) aan het toekomstbeeld moeten worden toegevoegd. Dat kan gebeuren door ondersteuning van het Nationaal Park en het Geopark Heuvelrug i.o. De U10-Regio is namelijk het centrale scharnierpunt van verschillende gebieden van het toekomstige NP en het geopark: Heuvelrug, Kromme Rijngebied en Vecht en Plassen.

Toelichting: Burgerinitiatief Geopark Heuvelrug en de natte randgebieden (Eemland, Vecht en Plassen en Kromme Rijn- en Lekgebied) betreft een internationaal bijzonder ensemble van waarden:

- *Natuurwaarden:* aardkundig, landschappelijk, ecologisch;
- *waarden waterwerken:* rivieren, weteringen, kanalen, sluizen, stuwen, gemalen;
- *Cultuurhistorische waarden:* archeologisch/grafheuvels e.d., landinrichting, wegenstructuur;
- *Militaire waarden:* defensielinies, romeinse limes, kampementen, vestingen;
- *Onderwijs- en onderzoekswaarden:* In het veld, door excursies, op scholen, in

onderzoekinstellingen;

- *Recreatieve en toeristische waarden*: toeristische trekpleisters, geosites, geopaden etc.

- “Gemeenten in de regio zijn economisch complementair (toekomstbeeld 2) en we kiezen voor een ongedeelde regio met voldoende woningen voor alle doelgroepen (toekomstbeeld 3). *De regio wil groeien*, met voorrang, op binnenstedelijke locaties (toekomstbeeld 4).”

NB.: let op een evenwichtige afweging met andere (omgevings)belangen.

Waarom alleen uitgaan van een gekozen groei en niet van een overdracht van sommige functies naar andere regio's? Moeten we de regio alleen economisch op de kaart zetten? Hoeveel ruimte blijft er over voor het realiseren van andere beleidsdoelen? Zijn er geen minder bedeelde regio's? Hoe zit het met de provinciale en landelijke planning?

Het vergroten van het woningaanbod, bijvoorbeeld tot 75.000 extra woningen (een kwart toename ten opzichte van de huidige woningomvang) leidt tot groei en heeft een aanzuigende werking. Wil de bevolking dat? Politiek is keuzen maken, maar waarom op de lange termijn in de praktische uitwerking vooral inzetten op kwantiteit in plaats van kwaliteit? Juist een aantrekkelijke regio biedt mogelijkheden om selectief te zijn en te kiezen. Wat dat betreft kan de politiek veel leren van de focus van bedrijven op hun sterke punten.

- “We geven voorrang aan *duurzame mobiliteit. Groen, landschap en cultuurhistorie* leveren een onmisbare bijdrage aan de stedelijke regio.” (toekomstbeeld 6).

Hieraan ons inziens toevoegen in algemene zin de **omgevingswaarden** en specifiek **natuur** (ruimer dan groen; ook grondslag, aardkundige en hydrologische waarden e.d.). In dit verband zijn de publieks- en natuurfuncties van binnenstedelijke (openbare) parken, plantsoenen en tuinen van groot belang.

4 Onderbouwing, uitwerking en consequenties

- Het ontbreekt in de nota aan een voldoende onderbouwing van de voornemens en idem de uitwerking ervan en de gevolgen voor de woon- en leefomgeving.

Dat geldt bijvoorbeeld voor het aantal woningen en de ideeën over het verkeer (spoorlijnen e.d.). Zo geven de gemeenten hun verwachtingen (prognoses) over de toename van de bevolking door aan het CBS, die vervolgens deze als gegevens weer aanbiedt aan planners. In de praktijk blijken - ook bij Zeist - de prognoses veel te hoog te zijn waardoor regio's met elkaar gaan concurreren om hun prognoses alsnog te kunnen halen. Dat is landelijk gezien een onwenselijke situatie.

Waarom geen landelijke differentiatie van functies/taken over de diverse stedelijke centrumregio's? Waarom daarmee niet overleggen om te komen tot een gezamenlijke aanpak? Regio Amsterdam, Regio Drechtsteden - Rotterdam - Delft - Den Haag – Leiden, Regio Utrecht, Regio Arnhem-Nijmegen, Regio Twente, Regio Eindhoven-Tilburg, Regio Zuid Limburg, Regio stedendriehoek

Gelderse IJssel en Regio Groningen. En vergeet niet de landelijke gebiedsregio's. We moeten af van een aanpak waarbij iedereen alles zelf wil binnenhalen (o.a. van het Rijk) en terwijl wordt vergeten dat samenwerking ook loont.

5 (Rand)voorwaarden

- Over de (rand)voorwaarden wordt in de nota nauwelijks gesproken.

Het zou daarbij in ieder geval moeten gaan om:

- Draagvlak bij de bevolking;
- Beschikbare ruimte t.o.v. andere ruimtelijke wensen en omgevingswaarden;
- Financiële ruimte;
- Een SWOT-analyse;
- SMART doelen (concrete uitvoeringsagenda).